

25. Щербаков А.Е. Место мифа в политической идеологии / А.Е. Щербаков // ПОЛИС. – 2003. – № 4. – С.175-180

26. Элиаде М. Аспекты мифа / Мирча Элиаде: Пер. с фр. В.Большакова. – М.: «Инвест – ППП», СТ «ППП», 2005. – 240с.

27. Research & Branding Group. Результаты исследования «Украина – Восток-Запад: единство в многообразии» [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.rb.com.ua/rus/politics/research/2010/6094.html> . 22 червня 2011 р. – 22:07

УДК 327.7

Ю. Р. Олійник

ВІДНОСИНИ АСОЦІАЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Стверджується, що Європейський Союз – це унікальне об'єднання держав, що виникло в результаті розвитку економічної, політичної та правової інтеграції на Європейському континенті. Об'єднання надає великого значення співробітництву з іншими суб'єктами міжнародного співробітництва, особливо в економічній сфері. Розглянуто основні форми асоціативних відносин Європейського Союзу з «третіми» державами.

Ключові слова: ЄС, асоціація, співробітництво.

Утверждается, что Европейский Союз – это уникальное объединение государств, возникшее в результате развития экономической, политической и правовой интеграции на европейском континенте. Объединение придает большое значение сотрудничеству с другими субъектами международного сотрудничества, особенно в экономической сфере. Рассмотрены основные формы ассоциативных отношений Европейского Союза с «третьими» странами.

Ключевые слова: ЕС, ассоциация, сотрудничество

It is alleged that the European Union – is a unique union of states that emerged as a result of economic, political and legal integration in Europe. Union attaches great importance to cooperation with other subjects of international cooperation, particularly in the economic sphere. Considered the main forms of associative relations of the European Union with “third” countries.

Keywords: EU, association, partnership

© Ю. Р. Олійник, 2012

Постановка проблеми та актуальність. Сьогодні Європа перетворюється на потужну політичну структуру, основу якої, поруч з іншими чинниками, творить європейська цивілізаційна ідентичність. Впродовж останніх років держави Європи в межах ЄС переходять від переважно економічних до врівноважено-системних, багатосторонніх відносин, серед яких все виразнішою стає воєнно-політична інтеграція, співпраця у сфері безпеки та боротьби з тероризмом.

Саме ці об'єктивні передумови творять підстави для укладення угод, які б адекватно відображали здобутки та напрацювання двостороннього діалогу ЄС із «третіми» державами і визначили та юридично закріпили формат відносин для наступного етапу співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. В Україні дослідження нормативно-договірному регулювання відносин Євросоюзу з асоційованими державами є новим й недостатньо вивченими. З-поміж літератури, у якій досліджувались особливості правового регулювання зовнішніх зносин Євросоюзу, слід виділити роботи З. М. Клепацького, М. Буроменського, А. Гальчинського, В. Денисова, М. Микієвича, В. Муравйова та інших.

Формулювання цілей статті. Цілями даної статті є дослідити та порівняти основні види (дослідження та порівняння основних видів) асоціацій як форми співробітництва Європейського Союзу з третіми державами.

Виклад основного матеріалу. Високий рівень співробітництва, що здійснюється в рамках відносин асоціації, робить таку форму співробітництва все більш привабливою для широкого кола держав. Втім, значна кількість угод про асоціацію, що укладаються між різними держава-

ми, ускладнює їхню класифікацію.

Ще на початку 1970-х років, польський учений З. М. Клепацький виділив три основні типи асоціацій з Європейським Союзом:

- з несамоостійними територіями;
- з державами, що розвиваються;
- з менш розвинутими державами.

Перший вид асоціації визначається Договором Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) (частина IV). У рамках угоди такого типу передбачалося включення заморських держав і територій у зону дії спільного ринку. Проте питання про спосіб цього включення вирішувалося виключно державами-членами ЄЕС, що мали верховну владу над цими територіями. Йдеться про колишні колонії Франції, Бельгії, Італії та Нідерландів. У період підписання Договору про заснування ЄЕС було підписано конвенцію, що регулювала процедуру асоціації між зазначеними територіями і спільним ринком. Протягом дії цієї конвенції більшість несамоостійних територій стали незалежними державами, проте не припинили асоційованого співробітництва з ЄЕС.

Другий вид асоціації застосовувався до держав, які стали незалежними, але тривалий час були колоніями європейських держав. Такий вид угод про асоціацію передбачав скасування митних зборів і кількісних обмежень у торгівлі між державами ЄЕС та асоційованими державами та надання фінансової допомоги цим державам з боку ЄЕС. Водночас, асоційованим державам надавалося право зберігати чи навіть встановлювати нові митні збори та кількісні обмеження для захисту своєї промисловості.

У рамках третього виду асоціацій передбачалося надання асоційованим державам можливості поступово підготуватися до повноправного членства в ЄЕС. Прикладами такого типу асоціації називають угоди, що були підписані з Грецією (1961 р.) та Туреччиною (1963 р.) [2].

Сьогодні класифікація З. М. Клепацького втрачає свою актуальність. Це пов'язано передусім із швидким розвитком інституту асоціацій в законодавстві Євросоюзу, становленням відносин асоціації з дедалі більшою кількістю держав. Враховуючи географічне розташування держав та мету створення асоціації, виокремлюють такі види асоціацій:

- з заморськими державами і територіями;
- з європейськими державами;
- з неєвропейськими державами [1].

Асоціація з заморськими державами та територіями передбачає підтримку з боку ЄС економічного та соціального розвитку асоційованих держав. Їх перелік міститься у Договорі про заснування ЄС (Додаток II) і включає близько 20 держав і територій, що пов'язані із чотирма державами-членами ЄС: Францією, Нідерландами, Великою Британією та Данією.

Режим асоціації з заморськими державами і територіями має свою специфіку. Відповідно до статті 183 Договору про заснування ЄС, асоціація із заморськими державами та територіями має такі цілі:

– держави-члени ЄС у торгівлі з державами і територіями застосовуватимуть той самий підхід, що його вони застосовують у торгівлі між собою на підставі Договору про заснування ЄС;

– кожна держава чи територія застосовуватиме у своїй торгівлі з державами-членами та з іншими державами і територіями той самий режим, що його вона застосовує в торгівлі з європейською державою, з якою вона має особливі відносини;

– держави-члени ЄС сприятимуть інвестиціям, необхідним для розвитку цих держав і територій;

– для інвестицій, фінансованих Європейським Співтовариством, участь у тендерах і поставках буде відкритою і на рівних умовах для всіх фізичних та юридичних осіб держав-членів ЄС, а також держав і територій;

– у відносинах між державами-членами ЄС і державами й територіями право на заснування та економічну діяльність фізичних осіб, а також на створення компаній чи фірм регулюється на недискримінаційній основі, відповідно до положень і процедур, викладених у розділі, що стосується права на заснування та економічну діяльність, з урахуванням будь-яких особливих положень, прийнятих на підставі ст. 187.

Таким чином, у рамках такого виду відносин асоціації слід говорити про певний вид допомоги ЄС державам і територіям, а не про взаємні та рівноправні відносини.

Асоціації з європейськими державами перш за все стосуються держав європейського континенту, про що зазначено в установчих документах Євросоюзу.

Прикладом підписання такого виду угод є підписана в м. Порто у 1992 р. угода про асоціацію з державами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) в рамках Угоди про Європейський

економічний простір (ЄЕП). Йдеться про створення унікальних правових механізмів, що забезпечують надзвичайно ефективну інтеграцію асоційованих держав без членства в Євросоюзі. У цьому зв'язку Угоду про ЄЕП називають «глобальною угодою про асоціацію», оскільки вона створює для асоційованих держав такий статус, який фактично є заміною членства у Євросоюзі, не передбачаючи, однак, участі цих держав у роботі інститутів Євросоюзу, а також не передбачаючи співробітництва у сфері зовнішньої та внутрішньої політики [3, с.231].

Особливим підвидом асоціацій з європейськими державами є угоди, які передбачають вступ до ЄС. Такі угоди регулюють відносини на попередньому етапі співробітництва, впродовж якого держава-кандидат має пристосувати свою економіку до вимог Євросоюзу і, таким чином, підготуватися до прийняття зобов'язань, що виникають після вступу до Співтовариства. Необхідною умовою для асоціації цього підвиду є відповідне рішення Євросоюзу, яким Європейське співтовариство визнає можливість подальшого вступу до нього асоційованої держави.

Прикладом таких угод є угоди укладені з Туреччиною, Кіпром та Мальтою. Від угод про асоціацію з іншими середземноморськими державами їх відрізняє визнання можливості подальшого вступу цих держав до Співтовариства. У 2004 р. Кіпр і Мальта стали членами Євросоюзу. Головною метою Угоди про асоціацію між Туреччиною і Європейським співтовариством, що набрала чинності у 1964 р., є поетапне створення митного союзу між партнерами. Хоча Туреччина вже давно подала клопотання про вступ до ЄС, проте з низки причин, більшість з яких політичного характеру, все ще залишається асоційованим членом.

Ще одним підвидом угод з європейськими державами є угоди про асоціацію та стабілізацію, укладені з державами певного європейського регіону (йдеться, зокрема, про Західні Балкани). У червні 1999 р. Рада ЄС започаткувала процес стабілізації та асоціації щодо держав цього регіону (Албанії та республік колишньої Югославії, крім Словенії), який передбачав укладання відповідних угод про асоціацію та перспективу «повної інтеграції» до Євросоюзу. Роком пізніше Європейська Рада у м. Фейра офіційно підтвердила, що всі держави регіону є потенційними кандидатами на членство у Євросоюзі.

Угоди про асоціацію та стабілізацію передбачали передусім повагу до основних демократичних принципів та визнання ключових елементів єдиного ринку ЄС. Через зону вільної торгівлі з ЄС економіки держав цього регіону розпочали інтеграцію з економікою ЄС. Для тих сфер, де угоди не передбачають особливих зобов'язань відносно правового доробку ЄС, існують умови для тісної співпраці та обговорень з ЄС, які знову ж таки мають на меті допомогти кожній державі регіону наблизитися до стандартів ЄС. Ефективне застосування Угоди про асоціацію та стабілізацію є передумовою для будь-якого подальшого оцінювання перспективи приєднання держав до ЄС. Завдання для усіх країн однакове – повна реалізація асоціації після перехідного періоду шляхом застосування основних зобов'язань [4].

Сьогодні угоди про асоціацію та стабілізацію укладені з Македонією та Хорватією. Переговори з іншими державами регіону лише тривають.

Асоціація як модель співробітництва з неєвропейськими державами передбачена для держав, з якими ЄС має тривалі історичні, політичні та географічні зв'язки. До цього виду асоціацій відносять угоди з державами Середземномор'я (Ізраїль, Йорданія, Марокко, Туніс), що укладені з метою надання конкретного змісту їх історичним та політичним зв'язкам.

23 червня 2000 р. на 25-й зустрічі ЄС з державами Африки, Карибського басейну й Тихоокеанського регіону (АКТ) на рівні міністрів у фінансовій столиці та найбільшому місті Беніну – Котону був підписаний новий договір про партнерство між ЄС і державами АКТ, що визначає принципи співробітництва сторін на найближчі 20 років. Договір одержав офіційну назву «Договір про партнерство між державами Африки, Карибського басейну й Тихоокеанського регіону, з одного боку, і Європейським співтовариством і його державами-членами, з іншого боку» і менш формальну – Договір Котону, або Угода Котону.

Виділяють п'ять взаємозв'язаних і взаємозалежних «опор» нового партнерства АКТ-ЕС:

- політичний вимір (політичний діалог, світобудівництво, поважання прав людини й справедливе правління);
- участь (більш широке залучення представників недержавного сектора – громадських організацій, ділових кіл тощо);
- стратегія викорінювання бідності;
- нові рамки економічного й торговельного співробітництва (зокрема, сприяння поступовій інтеграції держав АКТ у світову економіку);
- реформування сфери фінансового співробітництва (перетворення інструментів минулих договорів, які виявилися занадто складними й негнучкими) [7, с. 15].

Слід зазначити, що в цілому політика Європейського Союзу відносно держав, які розвива-

ються, істотно змінюється, і це стосується:

- по-перше, радикального перегляду адміністрування зовнішньої допомоги, коли особлива увага приділяється посиленню координації й ефективної реалізації програм допомоги. Для цих цілей у січні 2001 р. був заснований спеціальний орган «EuropeAid Cooperation Office» («Центр співробітництва по наданню європейської допомоги», у якому зайняті 1200 співробітників), що займається координацією всіх програм зовнішньої допомоги й сприяння Євросоюзу [5, с. 296]:

- по-друге, переорієнтації програм допомоги ЄС, які стають за своєю схемою схожі на проекти інших міжнародних донорів, таких як Світовий Банк і Міжнародний валютний фонд, де основну увагу приділяють політичному діалогу, управлінню й стабільному розвитку;

- по-третє, зусиль по приведенню політики розвитку Євросоюзу у відповідність із правилами СОТ;

- по-четверте, нового стратегічного відкриття ринку для найбільш бідніших держав: у вересні 2000 р. Європейська комісія запропонувала 48-ми найбільш бідним державам безмитний вихід їхніх товарів на європейський ринок до 2005 р. Ця ініціатива за назвою «Все, крім зброї» («Everything But Arms» Initiative) почала реалізовуватися у 2001 р. Однак існують побоювання із приводу того, що економіки цих держав виявляться занадто слабкими, щоб мати зиск з такої пропозиції [6, с.43-47].

Вивчаючи досвід європейської інтеграції та виконання угод про асоціацію окремими державами з позиції його переймання Україною, необхідно враховувати той факт, що Європейський Союз вдосконалює свої практики взаємодії з державами – асоціантами. Це означає, що досвід держав Західних Балкан може бути більш доречним для України, ніж досвід держав останньої хвилі розширення ЄС. Наприклад, у той час як Польща, Литва та інші держави Центральної та Східної Європи почали розробку національних програм прийняття аспис від часу офіційного початку переговорів щодо набуття членства в ЄС, держави Західних Балкан розробляли такі програми ще до початку таких переговорів – в рамках угоди про асоціацію і не будучи офіційними кандидатами на членство в ЄС (за виключенням Хорватії та Македонії, з якими наразі проводиться переговори).

Відомо, що міжнародні угоди, що укладаються державою, можуть передбачати різні набори зобов'язань. У випадку угоди про асоціацію, такі зобов'язання мають дуже широкий спектр та спрямовані на проведення суттєвих змін у внутрішній та, меншою мірою, у зовнішній політиці держав. Досвід «третьох» країн свідчить, що імплементація угоди про асоціацію та інших двосторонніх документів нижчого рівня (зокрема, «партнерств задля вступу» або «європейських партнерств для Західних Балкан») нерозривно пов'язані з реалізацією національних стратегій, які, поза сумнівом, включають у себе завдання у сфері європейської інтеграції.

Висновки. Отже, аналіз сучасного стану відносин асоціації Європейського Союзу неможливий без врахування історії підписання угод про асоціацію ЄС з «третьими» державами та основних теоретичних підходів до цієї проблеми, що розвивалися впродовж кількох сторіч європейської історії. Вивчення різних аспектів та видів угод про асоціацію має важливе значення для розуміння суті всіх сучасних інтеграційних процесів, а також практичних заходів щодо їх реалізації. В умовах, коли в Європейському Союзі відбувається пошук стратегічних шляхів розвитку, трансформації внутрішньої структури і географічного розширення через приєднання нових членів, концептуальне трактування майбутнього Євросоюзу стає актуальним завданням для політичних еліт і наукових кіл.

Застосування перелічених вище видів угод про асоціацію зумовлене об'єктивною необхідністю пошуку нових шляхів інтеграційного розвитку, неможливістю подальшого географічного розширення Євросоюзу без кардинальних концептуальних змін у підходах до європейського будівництва, необхідністю формування не стільки інтеграційних моделей, скільки нової концепції, що включає обґрунтовану філософію нового Союзу, нову логіку його розвитку.

Отже, держави, що бажають вступити до Європейського Союзу, мають свою історію, менталітет, власні традиції, моделі економічного та суспільного розвитку. В інтересах довгострокового розвитку всього європейського континенту інтеграційний процес має бути підкріплений науковими програмними підходами, у яких повинні бути окреслені як позитивні, так і негативні сторони як для держав, що бажають інтегруватися, так і для всієї Європи. Цей досвід є особливо важливий для України, серед стратегічних пріоритетів якої є підписання угоди про асоціацію, а згодом і членство в ЄС.

Бібліографічні посилання:

1. **Березовська І. А.** Правове регулювання відносин Європейського Союзу з асоційованими країнами: дис. канд. юрид. наук: 12.00.11 // Ірина Андріївна Березовська / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2005.

2. Клепацкий З. М. Западноевропейские международные организации: Пер. с польск. // З. М. Клепацкий. – Москва: Прогресс, 1973. – 486 с.
3. Муравйов В. І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика) // В. І. Муравйов. – К., 2002. – 426 с.
4. Communication from the Commission to the European parliament and the council. Western Balkans: enhancing the European perspective [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/balkans_communication/western_balkans_communication_050308_en.pdf.
5. Актуальные проблемы Европы: Проблемно-тематический сборник / РАН ИНИОН; [Гл. ред. Т. Г. Пархалина]. – М.: Б.и. – Вып.3: Европейский союз на рубеже веков. – 2000. – 296 с.
6. Садовская А. Политика Европейского Союза в отношении развивающихся стран в 1990-2000-е годы / А. Садовская // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 2004. – № 3 – С. 43-47.
7. Maxwell S. European Development Cooperation to 2010 / S. Maxwell, P. Engel. ECDPM Discussion Paper N 48/ODI Working Paper 219. – London: Overseas Development Institute, 2003. – p.15

УДК: 323.1(=1:71-81)

О. О. Козачук

ПОСИЛЕННЯ ВПЛИВУ КОРИННИХ НАРОДІВ НА ПІВНОЧІ КАНАДИ В КІН. ХХ – ПОЧ. ХХІ СТ.

Для захисту й просування інтересів корінних народів дуже важливо розвивати політичні інститути, які дозволяють їм відкрито виражати свою думку і будуть надавати їм певного впливу в канадському поліетнічному суспільстві. Незважаючи на те, що виникнення таких інститутів обумовлено особливістю політичних реалій Канади, їхній досвід може бути застосовано і для інших країн світу.

Ключові слова: корінні народи, поліетнічне суспільство, індіанці, метиси, інуїти, загальні земельні вимоги, угода, рада.

Для защиты и продвижения интересов коренных народов очень важно развивать политические институты, которые позволяют им открыто выражать свое мнение и будут предоставлять им определенное влияние в канадском полиетническом обществе. Незвзирая на то, что возникновение таких институтов обусловлено особенностью политических реалий Канады, их опыт может быть применен и для других стран мира.

Ключевые слова: коренные народы, полиэтническое общество, индейцы, метисы, инуиты, общие земельные требования, соглашение, совет.

For defence and advancement of interests of Native People it is very important to develop political institutes which allow them to express the opinion and will give them certain influence in Canadian polyethnic society. Without regard to that the origin of such institutes is conditioned by the feature of political realities of Canada, their experience can be applied for other countries of the world.

Keywords: Native People, polyethnic society, Indians, Métis, Inuit, general land requirements, agreement, council.

© О. О. Козачук, 2012

З середини 70-их рр. ХХ ст. уряд Канади веде переговори й поступово визнає ряд «загальних земельних вимог» корінних народів. Ці земельні вимоги – ні що інше (і це офіційно визнано урядом) як «сучасні угоди». Загальні земельні вимоги поширюються на ті райони Канади, корінне населення яких не уклало в минулому ніяких договорів з канадським урядом (або британським урядом – у період колонізації) про передачу земель, або, що рідше, де існуючі угоди не виконувалися [9, с.26].

Проблема земельних вимог та ролі рад корінних народів широко висвітлена у канадській політичній науці, але не достатньо у вітчизняній. Дане питання розглядається в роботах Дж. Вайта, М. Болдта, А. Кейрнса, Д. Пуріча, С. Кука, Ф. Ербакла та ін.

Метою даної статті є аналіз посилення ролі рад корінних народів як самоуправлінського органу на канадській Півночі в означений період.

Виходячи із поставленої мети, автор вирішив висвітлити наступні завдання: